

Stavba aquaparků – móda komunálního přerozdělování

PAVEL RYSKA

Na titulní straně časopisu Osmička (vydávaného úředníky a politiky Prahy 8 za peníze daňových poplatníků!) mě do očí uhodil projekt obrovského aquaparku, který má vzniknout v areálu Šutka, známém místními obyvateli jako veliký chátrající veřejný objekt. Starosta Prahy 8 Josef Nosek (za ODS), ve svém úvodníku říká, že Praha 8 trpí „nedostatkem koupališť“ a že se po výstavbě aquaparku, který přijde na 350 milionů korun, „stane jednou z nejlépe vybavených lokalit“. Zároveň prohlašuje, že se mu „ulevilo“, že se obec konečně vypořádá s objektem, který je občanům trnem v oku.

Příběh má dva rozměry, jeden konkrétní

a jeden obecný, a navíc jeden neuvěřitelnější než druhý.

Lekce z veřejného vlastnictví

Konkrétním rozměrem věci je historie Šutky, která je žalostným příběhem veřejné správy pozemků a budov. Krytý plavecký bazén Šutka začal stavět již minulý režim v r. 1987 a od té doby se na Bohnické skále tyčí obrovské rezavějící železobetonové torzo. Místo toho, aby radnice po pádu režimu objekt co nejrychleji zprivatizovala, držela se představy o koupališti coby veřejném statku a ty pozemky, které se měly restituovat do soukromých rukou a které by bránily dostavbě veřejného bazénu, se

rozhodla vykoupit za peníze daňových poplatníků. Dosavadní účet za zarůstající kostru z betonu a výkupy pozemků od soukromníků je cca 100 milionů korun (které jsme samozřejmě my všichni odvedli na daních) a ztracených 20 let, během kterých pozemek patří „nám všem“ – a leží ladem. Tato lekce z efektivity veřejného vlastnictví však zdaleka nekončí.

Podle listu údajně pražský magistrát dlouho hledal „schopného soukromého investora“, ovšem takového nenašel. O čem to svědčí? Že požadavek dostavby a provozování koupaliště, který na investora kladl magistrát, se trhu jevil jako nerentabilní

(Pokračování na str. 2)

DAŇOVÉ RÁJE

V této rubrice představujeme státy, které konkurenčním přístupem ke zdanění a vysokou prosperitou dávají příklad ostatním zemím. Konkurenci jednotlivých jurisdikcí považujeme za garanci svobody a prosperity.

HONGKONG

Forma státu: Čínské území se zvláštním statutem. Velká Británie měla Hongkong pronajatý od Číny od roku 1898 na 99 let, před deseti lety jej předala pod čínskou správu. Na základě předávací smlouvy ponechá Čína Hongkongu samostatnost ve vnitřních záležitostech minimálně do roku 2047. Legislativu

určuje 60-členný parlament, který je z poloviny volen obyvateli nad 18 let a z poloviny jmenován obchodními cechy, které si volí zástupce mezi sebou.

Populace: 7 milionů

Rozloha: 1092 km²

HDP na osobu: 37 300 USD

Růst HDP: 6,8% (2006)

Nezaměstnanost: 4,9%

Inflace: 2,2% (měna: hongkongský dolar). Peníze nevydává státní centrální banka, ale místní soukromé banky pod podmínkou dodržování stoprocentního krytí (každý vytisknutý hongkongský dolar musí být kryt rezervou amerických dolarů).

Míra přerozdělování: 18% HDP

Daně: Na základě ústavy Hongkongu nesmí Čína vybírat pro sebe na Hongkongu žádné daně. Závazek nízkých daní a nulových cel je zakotven v ústavě. Na Hongkongu nemají cla, ka-

pitálové daně, srážkové daně, žádnou DPH či daně z obratu ani žádné majtkové daně. Firmy platí 17,5% za zisku a jednotlivci 16% ze mzdy (alternativou této rovné daně je progresivní stupnice 2-19% a poplatník si volí, co je pro něj výhodnější). Ještě existuje 3% hotelová daň z ceny ubytování a spotřební daně z cigaret: 16 dolarů (41 Kč) na krabičku, benzin 6,06 dolaru (15,7 Kč) na litr a pivo 20% ceny. Na důchodové pojištění do penzijního fondu si musí zaměstnanci mezi 18 a 65 lety odvádět 5% mzdy, ale maximálně jen tisíc dolarů (2600 korun). V 65 letech fond vyplácí naspořené příspěvky a občan si za ně může nakoupit doživotní rentu, v případě odstěhování z Hongkongu je naspořená částka vyplacena předčasně.

Zdroje: www.info.gov.hk/basic_law
www.voterregistration.gov.hk www.ird.gov.hk
www.customs.gov.hk www.mpfa.org.hk

EVROPSKÉ DAŇOVÉ OÁZY

HELIGOLAND

Ostrov Heligoland (70 km od ústí Labe) patří Německu od roku 1890, kdy jej získalo od Velké Británie výměnou za východoafrický ostrov Zanzibar. Podmínkou převodu bylo, že si jako bývalá britská kolonie ponechá pokud možno vlastní zákony, pokud jde o vnitřní záležitosti. Tato výjimka byla udržena dodnes a ostrov požívá výjimku z práva EU a neplatí se na něm DPH, spotřební daně a clo. Británie se chopila dočasně vlády nad ostrovem ještě po druhé světové válce. Britové evakovali obyvatele do Německa, aby masivními nálety rozbombardovali veškerá německá vojenská zařízení. Pod německou vládou vrátila Británie ostrov v březnu 1952. Heligoland má 1650 obyvatel fríské národnosti, kteří mají od roku 1990 právo používat fríštinu jako úřední jazyk. Letošní zvýšení německé DPH z 16 na 19% přijali Heligolandčané s radostí – nakupování na Heligolandu s nulovou DPH je nyní pro Němce ještě výhodnější.

Zdroje: <http://nationalarchives.gov.uk>
www.deutsche-schutzgebiete.de/heligoland.htm

Stavba...

(Pokračování ze str. 1)

a nikdo o něj za těchto podmínek nejevil zájem. To však neznamená, že se pozemky nedaly zprivatizovat a ponechat soukromým majitelům k jiným užitím. Jenže to kolidovalo s představou komunálních politiků o nutnosti mít na tomto místě velké „veřejné koupaliště“, a to za každou cenu.

Nyní se věci daly do pohybu. Megalomanská vidina olympijských her, kterou žije pražský magistrát a městské obvody (a kterou se zabýval dřívější článek v Laissez Faire 12/2005), vede k tomu, že se po utracení 100 mil. Kč utratí dalších 350 mil. Kč a na místě se postaví obrovský aquapark, který bude plnit i funkci případného olympijského plaveckého areálu. A kdyby se olympiáda nekonala? Nevadí. Podle pražského radního Pavla Klegy si Praha přece plavecký areál „zaslouží“ a pro místní obyvatele bude areál „přínosem“. Jak pro koho. Pro toho, kdo platí daně a na koupaliště chodí zřídka nebo nikdy (anebo bydlí někde úplně jinde a daně také platí), pan Klega přichystal čistou ztrátu užítu. Jinými slovy, „pravcové“ pražské radnice a magistrát se roz-

hodly nahrazovat trh a samy určovat, co kde kdo potřebuje spotřebovat a za jakou cenu. Nic než centrální plánování!

Bazén není veřejným statkem

To nás přivádí k obecnému rozměru věci: jak se staví ke koupališti ekonomická teorie? Je koupaliště tzv. veřejný statek? Učebnice říkají, že veřejný statek nelze dělit mezi spotřebitele a nelze z jeho spotřeby nikoho vyloučit. Ponechme nyní stranou hlubší debatu o tom, zda něco jako veřejný statek vůbec existuje. Je totiž nad slunce jasné, že koupaliště veřejným statkem podle definice není, protože není ani nevylučitelné ze spotřeby (kdo u vchodu nezaplátí, dovnitř se nedostane) a ani není nerivalitní (když je bazén plný, nedostanu se dovnitř). Koupaliště je čistě soukromý statek a jeho poskytování přes veřejné finance není dané žádnou ekonomickou nutností, ale pouze rozhodnutím politiků dělat rádobu líbivou, přerozdělovací politiku a pěstovat svoji vlastní důležitost.

Když nám primátor Bém a jeho kolegové poskytují koupaliště, co nám budou ještě poskytovat? Kina, restaurace, tenisové kurty, diskotéky? Budou se starostlivě zabývat tím, zda není náhodou v nějaké lokalitě „nedostatek“ cukráren nebo kuželkových drah? Co si představují pod po-

jem „pravcovost“? Pokud volný trh nechtějí, měli by to říci nahlas.

Vytěšňování soukromých investic

Příběh Šutky na Praze 8 je jen špička ledovce. Koupaliště a aquaparky se staly v celé České republice jakoby „samozřejmým“ veřejným statkem a radnice je stavějí a provozují téměř všude. Namátkou jsem hledal aquaparky postavené či zrekonstruované v posledních letech z veřejných peněz. Pro příklad uvádím: Kladlo, Příbram, Vyškov, Klášterec nad Ohří, Kolín, Jičín, Hradec Králové, Jihlava, Bohumín, Děčín, Most, Uherský Brod, Praha 5, Praha 6... Seznam by mohl být mnohokrát delší a každým rokem se prodlužuje. Stavba aquaparků se stala módou komunálního přerozdělování, starostové se navzájem předhánějí a málokdo protestuje – potichu snad jen ten podnikatel, který by byl koupaliště otevřel, ale neotevře jej, protože ho místní radnice se svými neomezenými zdroji a dotovanými cenami jednoduše vytlačila z trhu.

Jestliže si po pádu komunismu radnice koupaliště a bazény ponechaly a navíc začaly ve velkém stavět nové, není to rozhodně trh, co selhalo. Naopak – je to selhání (či přesněji nevěle) veřejného sektoru dát trhu vůbec prostor.

Autor studuje ekonomii na FSV UK

REGULAČNÍ POSTŘEHY

Eutanazie by měla být zaručena

Čtenáři postřehů mi snad prominou, ale ten dnešní bude po delší době opět psán srdcem a bude se týkat záležitosti pro mě principiální, která mě dlouhodobě trápí. A jen se mi teď vzhledem k probuzené veřejné diskusi oportunisticky hodí se k ní po čase vrátit.

Název textu již napověděl – ano, jedná se o eutanazii, tedy podle jednoduché definice „usmrcení na žádost“. Většinou se mluví o usmrcení na žádost nemocného, trpícího člověka, jakkoli obecně bychom měli debatovat spíš o právu na eutanazii pro každého, třeba

i zdravého a silného jedince, který si usmrcení prostě „jen“ přeje. Ať by však byla definice žadatelů o usmrcení jakkoli rozsáhlá, v každém případě platí, že takovéto usmrcení za pomoci jiné osoby je podle českého práva v tuto chvíli nedovolené a bylo by posuzováno

jako vražda asistující osobou či osobami.

A teď k té srdeční záležitosti. Jak je vůbec možné, že se bavíme o tom, zda eutanazii povolit či ne? Jak je možné, že se o ní vede tak nekonečná diskuse? Pro mě je to záležitost přímo triviální. Každý z nás je vlastníkem svého života a jako vlastník má přímo přirozené, nezadatelné právo rozhodnout, kdy se tohoto svého vlastnictví zbaví a s čí pomocí. Věc se mi zdá tak jasná a průhledná, že skoro neumím nic silnějšího dodat. Vše další budou proto jen argumenty doplňkové a dokreslující.

Diskuse o eutanazii mi připadá stejně zvláštní, jako kdybychom vážně diskutovali o právu vlastnit majetek a přeli se, zda má být základním lidským právem či nikoli (připomínám, že dle článku 11 Listiny základních práv a svobod, jakkoli problematické, takovým právem je). Sám jsem na tomto místě před několika měsíci argumentoval, že ve svobodné společnosti má mít každý právo sdělovat i lež či nmysl, popírat veřejně kupříkladu třeba fyzikální či ekonomické zákony a nebýt za to jakkoli státem sankcionován. Totéž kanonické pravidlo samozřejmě platí i pro toho, kdo by popíral právo vlastnit majetek a žádal jeho zrušení. Stejně tak ale považuji za zjevné, že takový člověk byl jistě zavržen hodný, pravděpodobně směšný a určitě by nebyl brán za partnera do slušné diskuse.

Proč se ale podobnými očima nedívat i na diskusi o eutanazii? Pokud vlastnické právo znamená s majetkem nakládat, ale též se jej zbavit, pak přiměřeně je třeba přistupovat i k právu na vlastnictví života.

Byť to má proti jiným vlastnickým právům tu nevýhodu, že ani plně fakulty právníků, teologů, lékařů či antropologů by se pravděpodobně neshodly v tom, kdo je původcem tohoto práva, kdo je uděluje. Snad by se ale byli schopni dohodnout, že žijící lidská bytost způsobilá k právním úkonům takovým vlastnickým právem nepochybně disponuje.

Připadá mi proto docela pikantní, že sice existuje zákonné právo zvolit si svého lékaře, tedy osobu, která můj život a vlastnické právo k němu zachraňuje, přitom však neexistuje právo se s pomocí třetí osoby (tedy třeba i onoho dobrovolně zvoleného lékaře) vlastního života zbavit. Přitom právo na nakládání s vlastním životem, tedy i jeho ukončením, mi intuitivně připadá řádově silnější než právo volby lékaře a mělo by být na úrovni práv ústavou zaručených a nedotknutelných.

Námítky, že by výkon takového práva mohl být „zneužitelný“ považuji za argumenty chabé. Takové riziko je přece pouze daní za svobodu, tak jako je jí to, že osoba vlastníci majetek s ním může nakládat i nezákonným, nečestným či nepositivním způsobem. To ale přece není a nikdy nemůže být zásadní argument proti právu vlastnit majetek. Řešení těchto problémů druhého řádu je tedy na úrovni technické diskuse, která nemůže mít váhu zasahovat do diskuse o primárním právu každého zbavit se svého života a to i s pomocí jiných, pokud k tomu vlastní síly nestačí.

Jen pro úplnost, výše uvedeným samozřejmě jako bezpředmětnou přecházím

též diskusi, jestli je „morálně v pořádku“, když se člověk zbaví života sám. Speciální hřbitovy pro „špinavé sebevrahy“ se snad již nikdy do svobodné společnosti nevrátí. A pokud by se chtěl někdo demagogicky ptát, zda schvalují sebevrahy, kteří ve velké rychlosti nabourají do náhodně zvoleného protijedoucího auta, aby měli jistotu, že se vlastního života zbaví a zabijí či zraní tak jiné, tak samozřejmě ne. Vlastnické právo na život a na dispozici s ním nedává nikomu právo brát toto vlastnictví jiným. A ten, kdo tak činí, nechť je označen nejen za sebevraha, ale i za sprostého vraha.

Ale pokud se mě zeptáte, zda vrahem je ten, kdo někomu pomůže na jeho žádost zbavit se života, pak ne, ne, nikdy ne! A není k tomu potřeba speciální zákon o desítkách paragrafů. Nestačilo by do Listiny základních lidských práv třeba připsat, že „právo na nakládání s vlastním životem, tedy i jeho ukončením, se zaručuje“, případně vše vyřešit několika škrty v trestním zákoníku?

Mojmír Hampl

(mojmir.hamp@cnb.cz)

Mojmír Hampl, autor pravidelného sloupku „Regulační postřehy“, je od září 2007 členem redakční rady Laissez Faire

Zákon o euthanasii? Nechme věci být jak jsou!

Touha některých lidí mít na každou lidskou činnost či situaci striktně nalajnovaný zákon mne vždy znovu trápí. Takovou touhou je v mých očích i vymýšlení zákonné normy pro euthanasii.

Obecně se používá slovo euthanasie, které na první pohled slova smrt a zabití nepřipomíná. Já ale budu slova smrt a zabití v tomto textu používat. To proto, abychom si byli jisti, že víme o čem je řeč.

Zastánci zákona o „laskavém zabití“, často říkají, že existencí a aplikací takového zákona se rozšíří prostor svobody jednotlivce, konkrétně člověka, který již nechce žít a své základní vlastnictví – svůj život – chce rychle a bezbolestně ukončit.

To je ale omyl. Svobodu dobrovolně ukončit svůj život má totiž absolutně každý člověk (není-li sřezaný v zajetí) i bez existence zákona o euthanasii. *De iure* má ta-

kovou svobodu i člověk, který je v důsledku nemoci absolutně nepohyblivý. Jen se takový člověk není schopen usmrtit sám, protože to technicky nezvládne.

Zavede tedy snad zákon o euthanasii nárok na ukončení života za nějakých více či méně přesně definovaných podmínek a tudíž i něčí *povinnost* tento nárok uspokojit? Nezavede-li takový nárok, pak rozšíří prostor svobody jedině tomu, kdo by dnes chtěl beztrestně někoho na jeho přání zabít, či by si na to chtěl dokonce zřídit živnost. Dnes to neudělá, protože by za to byl potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 3 léta podle § 230 Trestního zákona za „pomáhání k sebevraždě“. Po legalizaci euthanasie bude tedy ten, kdo touží po vlastní smrti, hledat někoho, kdo bude ochoten ho zabít. Jak to bude dělat? Bude pročítat Zlaté stránky nebo surfovat po in-

ternetu a hledat inzeráty, v nichž bude mezi řádky ukryto sdělení „Zabijeme Vás rychle, bezbolestně a levně“? Nebo mu jeho praktický lékař doporučí kolegu, který se na zabíjení specializuje?

To vše říkám bez toho, že bych apriorně označoval poskytovatele zabití či zabíjení na přání za vraha. Jen replikuji na argumentaci zastánců zákona o euthanasii a chtěl bych věřit, že jsou s to vše domýšlet do důsledků.

Obávám se, že vznik a aplikace zákona o euthanasii je otevřením dalších pomyslných dveří na cestě k Huxleyovu „Brave New World“. Miliardy lidských bytostí po celou dobu existence člověka žily a umíraly bez zákona o euthanasii. Nenecháme to tak?

Jaroslav Bachora
člen redakční rady Laissez Faire

Výzva poslancům Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

Vážené poslankyně, vážení poslanci

Jako zástupci svobodomyšlné části občanské společnosti a neziskového sektoru si vás tímto dovoluujeme vyzvat k odmítnutí návrhu tzv. antidiskriminačního zákona.

Máme za to, že lidská práva a svobody občanů České republiky jsou již nyní plně a dostatečně zaručeny Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod a není třeba je touto normou doplňovat.

Tzv. antidiskriminační zákon v navrhovaném znění omezuje a okleštuje stávající svobody občanů. Konkrétně svobodu spolčovací a smluvní, tedy svobodu uzavřít smlouvu s tím, s kým chtějí, a naopak neuzavřít, s kým nechťejí. V soukromé sféře bydlení a vzdělávání návrh zavádí stát diktát příkazující občanům uzavřít smlouvu buď s každým, anebo ji naopak neuzavřít s nikým.

Návrh zákona rovněž pošlapává princip presumpce nevinny a místo něj nastoluje s právním státem a vládou zákona neslučitelnou presumpci viny. Jeho přijetí povede ke stavu, v němž se doposud bezúhonní a zákony dodržující občané dostanou do právních problémů v případech rozhodnutí nevstoupit do kontraktu s lidmi, se kterými nechťejí, a otevřeně to přiznat.

Přijetí navrhovaného znění zákona navozuje situaci až příliš smutně připomínající známou anekdotu o „svobodě“ projevu za komunismu. Tedy „svobodě“ projevu, nikoli po projevu. Přijetím tzv. antidiskriminačního zákona by byla naše dnešní svoboda smlouvy degradována na „svobodu“ smlouvy toliko uzavřít bez možnosti ji odmítnout. Každá skutečná svobodná volba však vyžaduje mít možnost volit minimálně mezi dvěma alternativami.

Tzv. antidiskriminační zákon ve své na-

vrhované podobě představuje výrazný krok zpět – směrem od svobodných vztahů mezi občany ke státem diktovanému rovnostářství.

A právě soubor výše uvedených důvodů nás vedl k tomu, abychom návrh nejen sami odmítli, ale také k témuž vyzvali vás – zákonodárce.

Jsme přesvědčeni, že závazky spojené v této oblasti s naším členstvím v EU můžeme naplnit pouhou novelizací stávajících předpisů, nikoli konstituováním nového, ideologicky podbarveného právního odvětví.

CEVRO

- Liberálně-konzervativní akademie

Občanský institut

Mladí křesťanští demokraté

Liberální institut

Mladí konzervativci

ÚŘAD NA ZRUŠENÍ

Úřad pro ochranu osobních údajů

Počet zaměstnanců: 89

Rozpočet: 95 milionů

Z toho na platy: 49 milionů

Činnost: Úřad vede registr databází obsahující osobní údaje a provádí kontroly plnění zákona na ochranu osobních údajů. Oznámení o uchování osobních údajů by měli úřadu podávat nejen firmy, které vedou všelijaké databáze klientů, ale i třeba někdo, kdo si nainstaloval bezpečnostní kameru a uchovává její záznamy. V roce 2006 úřad obdržel 1586 udání ohledně vedení osobních údajů, provedl u firem 113 kontrol a uložil 152 pokut, např. hotelu, který si kopíroval pasy hostů, udělili pokutu sto tisíc. Úřad v roce 2006 zaregistroval 1195 databází a celkem již vede seznam 28591 databází. Databázi předplatitelů Laissez Faire ale úřad nemá, protože občanská sdružení databázi registrovat nemusí. Úřad též pomáhá za půl milionu euro v rámci rozvojového programu EU vytvářet obdobný úřad v Bosně a Hercegovině.

Hodnocení: Úřad je zbytečný, do roku 2000 neexistoval a nikomu nechyběl. Je na občanech, aby poskytovali nebo neposkytovali údaje o sobě dalším osobám. Pokud někdo s poskytnutými údaji zachází jinak, než mu bylo dovoleno, může být občanem žalován. Soud má být arbitrem, nikoliv úřad.

Verdikt: Úřad lze zrušit bez náhrady. 95 milionů korun by mohlo ročně zůstat v kapsách občanů a desítky milionů by státu vynesl prodej sídla úřadu v centru Prahy.

Laissez-Faire, měsíčník pro svobodu jednotlivce. Čte se [lese-fér]. Vydává: občanské sdružení Laissez Faire. Adresa: Bozděchova 8, 150 00 Praha 5. Tel.: 603 228 753, mach@cepin.cz. Redakční rada: Petr Mach, Tomáš Jirsa, Jaroslav Bachora, Mojmír Hampl. Internetový archiv: www.petrmach.cz. Číslo účtu: 1011153517/5500. Náměty, články, reakce, zájem o předplatné, zájem o inzerci uvádějte na výše uvedený kontakt. Registrace MK 8183. ISSN 1212-8597